26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7183 — 25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1909 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 7 Septembre 1909 — 26me année — N. 7183

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	90 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուռառներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Fr.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه خانه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ուրախառիթ պարագայ մըն է տեսնել թէ մանաւանդ մեզի պէս ափ մը ժողովուրդին համար կենսական անհրաժեշտ եղող ազգային միութեան հարցը սկսած է շեշտուիլ լրագրական ամպիոնին վրայ։

Անցեալ 15-20 տարիներու հոլովումին մէջ Հայուն վիճակած անորակելի տուայտումներու, անասելի փողոտումներու ենթայրիքը՝ Ազգին հատուածներուն մէջ մերձաւորութեան մխիթարական երևումն եղած է։ Լուսաւորչական, Կաթոլիկ և Բողոքական հատուածներ՝ իրրև անհաշտ թշնամիներ՝ լուսանքներ, թշնամանքներ և անարգեմներ թափած են մէկզմէկի գլխուն։ Կրօնական տաք և անտեղի վիճաբանութիւններ հեռացեալ պրկած են ազգային կապը և վերջապէս խզած բոլորովին։ Յաթիհ երբ Կ. Պոլիսը պաշարեց, Յոյներ կրօնական հրատապ և մնամէջ վիճաբանութիւններով մէկզմէկ կարծես լարի լիզելու սպառնական դիրքը կը ցուցադրէին։ Կաթոլիկութեան և բողոքականութեան մեր ազգին մէջ մուտ գործելէն վերջը նոյնը եղած է մեզ համար։ Եղած են անանկ տեղեր ուր Լուսաւորչական և Բողոքական քան գործ ձգած և կատաղի վիճաբանութիւններ մղած են. ասոնք երբեմն չենչիչ և յաճախ քայքայիչ եղած են. օգտակար եղած են կրօնական հուր արծարծելու մասին, և վնասակար՝ բաժանումի վիհ մը գոյացնելու մասին։ Հատուածներու իրարու հանդէպ թշնամական ընթացքը բուռն թափով յառաջացաւ մինչև 1892-94 յայտարարութեան թուականը, երբ կառավարութիւնը՝ ապստամբութիւն վերագրելով ամբողջ ազգին՝ իր երկաթ բազուկը դրաւ, իբր քաւութեան նոխազ, Լուսաւորչականին, Կաթոլիկին և Բողոքականին վրայ հաւասարապէս։ Զնտաններու և աղսորավայրերու մէջ իրարու վիճակ։ կեղ եղող սոյն հատուածներ հուսկ ուրեմն խորհիլ սկսան թէ իրենք մէկ մարմնի մը անդամներն են, և թէ Ազգին գոյութեան սպառնացող վանդգ մը երբեք խտիր չի դներ կրօնական կամ գաղափարական ի՛նչ փուլի վրայ ալ գտնուին։

1895-96 կարմիր թուականը զիրար հակնալու մասին հատուածները աւելի մօտ բերաւ, անանկ որ Ազգին մէջ ամէն լուսամիտ անհատ ներքին ձգտումն եղաւ դէպի մերձաւորութիւն։ Շատ տեղեր լուսաւորչական կղերներ երևցան բողոքական բեմերու վրայ, և բողոքական պաշտօնեաներ լուսաւորչական տաճարներու մէջ փոխադարձաբար։ Իրարու հանդէպ սէր, վիճակցութիւն գոյացաւ։ Բռնապետական չրջանին մէջ լուիկ մնչիկ և բնական առաջացում մը չէր աս դէպի միութիւն։

Կիլիկեան վերջին տխրաւիթ աղէտէն ետք առաջին անգամ ըլլալով բրօֆ. Թումանեան խնդիրը հրապարակ կը նետէ, Խաչատուր Գռուղեան էֆ. և Երուսաղէմէն Մ. Դ. Է. իրենց կարգին կը յուզեն խնդիրը։ Ինչպէս յայտնուած էր բրօֆէսէօրին կողմէն, միութիւնը երկու կերպով կարելի է — քաղաքական և կրօնական։ Բա՛ց մեզ, առաջինը անհրաժեշտ և անարգել գործադրութեան կը կարօտի հիմա։ Սահմանադրական չրջանին մէջ մանաւանդ, Ազգին և օսմ. հայրենիքին բարգաւաճման ծառայելու և քաղաքական տեսակէտով սահմանադրական կառավարութեան սատարելու համար, մեր ազգային հատուածներուն ի մի ձուլուիլը— քաղաքականապէս — հարկ անհրաժեշտ է։ Երբ խնդիրը հոգեբանօրէն քննենք, պիտի տեսնենք թէ կրօնական խնդիրներու մէջ իսկական միութիւն գոյութիւն չունի. ունկարելի է գտնել երկու մարդ որ դաւանաբանական բոլոր կէտերու մէջ նոյն եւ նման համոզումը ունենան։ Հետեւաբար «որչափ մարդիկ, այնչափ կարծիք» առածը իրեն վերապահեալ ճշմարտութիւն մը ունի։ Քանիոր աս այսպէս է, սպասել որ հատուածներ հիշդ միեւնոյն կարծիքը, հաւատալիքը ունենան, որպէս զի քաղաքական միութիւն գոյանայ, անտրամաբանական անհեթեթութիւն մը պիտի ըլլար պարզապէս։ Եթէ այդ նպատակով ընդերկար սպասէին ամերիկեան և այլ սահմանադրական երկիրներ, երբեք քաղաքական միութիւն չպիտի կրնային ապահովել։ Կը կարծենք թէ ժամանակը եկած է որ Կ. Պոլսոյ ամենայն Հայոց Պատրիարքը դրականապէս ըլլայ քաղաքական պետը ամենայն Հայոց — Լուսաւորչականին Կաթոլիկին և Բողոքականին— և ընդ ձեռամբ Ն. Սրբազնութեան կազմուած Պատ. Ժողովը ընտրուի անխարաբար երեք հատուածներէ։

Դալով կրօնական միութեան, բողոքականութեան և լուսաւորչականութեան միջև այդ բաղալի միութիւնն ալ շատ հեռի չեմ երեւակայեր, երբ երկու հատուածներու մէջ գտնուող լուսամիտ և բանիրուն անձեր ձեռք ձեռքի տուած. փութացնել ուզեն զայն։ Յաջողութեան համար հարկ անհրաժեշտ է որ իւրաքանչիւր անհատ պարզ ու միջին կերպով ըմբռնէ բողոքականութեան և լուսաւորչականութեան ինչութիւնը և անոնց միջև եղած տարբերութիւնը։ Ըստ մեզ, զուտ Աւետարանի վրայ հաստատուած կամ հիմնուած դաւանութեանց բոլոր կէտերուն մէջ լուսաւորչականութեան հետ հաշտ ու համաձայն ենք։ Զուտ լուսաւորչականութիւնը զուտ աւետարանականութիւն է կ'ըմբռնեմ, քանզի լուսաւորչականութիւն ըսելով պապաշունչ և օտարամուտ աւելորդութիւններէ զերծ Հայաստանեայց Եկեղեցին կը հասկնամ։ Պատմութեամբ ընդունուած ճշմարտութիւն մը չէ՞ միթէ որ այսօր լուս. Եկեղեցիին մէջ ոչ-աւետարանական նկատուած ծէսերու և սովորոյթներու մեծ մասը յետսամուտ են։ Մայր Եկեղեցին մեզմէ բաժնող գլխաւոր կէտերն են՝ Ա. աւանդականութիւն, Բ. կղերական գերիշխանութիւն(1)։

Հայաստանեայց Եկեղեցին դարաւոր ոտնձգութիւններու և խոչընդոտներու մէջէն իր ուղին գծած պահուն ակամայ իւրացուցած է կարգ մը անհարազատութիւններ, մայր մըն է որ բիւր յարձակումներուն մէջէն կարեվէր խոցեր ընդունած է իր հարազատէն, զուտ, աւետարականութենէն իսպառ չի զրկուելու ողջամիտ տրամադրութեամբ։ Ուրախ ենք ըսելու որ հիմա իր ծոցին մէջ չեն պակսիր ուսեալ և լուսամիտ անձեր որոնք արձիւի սրատեսութեամբ կը դիտեն յետսամուտ խորթութիւնները, և տակաւ առ տակաւ ծաւալ գտնող ողջամիտ կրթութեան չնորհիւ շուտ ընդփոյթ պիտի հանի եկեղեցական բարեկարգութեան օրը։ Ինչպէս կ'ասանդուի, միսիոնարութեան նպատակը Հայոց մէջ հաստատ գոյացնել, ուրոյն եկեղեցի կազմել չէր, այլ հին Եկեղեցին բարեփոխել։ սակայն ժամանակին աններող ոգին յառաջ բերաւ անջատումի վիհը։ Ի հեռուկս ամէն դժուարութեանց՝ պէտք է փութացնել ջանալ կրօնական միութիւնն ալ, և սակայն, ըստ մեզ, անհրաժեշտօրէն պէտք է միանալ այժմ քաղաքականապէս։

Թալաս — ԵՂՏԻՐՃԻ-ԿԱՐՕ

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

(Խմբագրական «Թան»ի, 3 սեպտ.)

Թուրքիոյ մէջ Նորատունկեան խնդիր մը կայ, որուն վրայ հա՛րկ է խօսիլ, որովհետեւ Հիլմի փաշա դահլիճին անկումը վճռելու պատճառ պիտի ըլլայ։ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան առեւտրական և հանրօգուտ չինութեանց նախարար է։ Հմուտ և աշխատասէր մարդու մը համբաւը ունի։ Բայց Մ. և Ց. Քոմիթէին անդամները անդադար կը յարձակին անոր վրայ։ Նախ և առաջ քննադատուեցաւ իբր թէ գործ մը տեսած չըլլալուն համար, յետոյ ալ պայմանագրութիւններ կնքած ըլլալուն համար։

Գաբրիէլ էֆ. քանի մը շաբաթ հեռացաւ Կ. Պոլսէն արեւմտեան Եւրոպա ճամբորդելու համար։ Իր բացակայութեան միջոցին, իր թշնամիները ազատ ասպարէզ գտան։ Սակայն յուլիսի վերջը, լսելէ յետոյ նախարարին պատասխանը իրեն ուղղուած հարցապնդումներուն, Երեսփ. Ժողովը վստահութեան քուէ տուաւ իրեն։ Մեծ-Եպարքոսը այն ատեն ըսաւ թէ Նորատունկեան էֆ. չփոթեցուցած էր իր ամբաստանիչները, որոնք զինաթափ չեղան սակայն և տասնրհինգ օրէ ի վեր բռնական միջոցները աւելի ուժգնութեամբ վերսկսան։

Օսմ. Մ. և Ց. Քոմիթէին օրկանը՝ Թանին նախարարը քննադատեց Եէմէնի երկաթուղիին արտօնութեան ծրագրին համար։ Անոր յօդուածներուն ի պատասխան, Գաբրիէլ էֆ. յայտարարեց ուրիշ թուրք թերթի մը թէ պայմանագրութեան իր ծրագիրը մասնագէտ պաշտօնեաներու կողմէ պատրաստուելէ յետոյ նախարարաց Խորհուրդին կողմէ քննուած, ապա Բ. Դուռ յանձնուած և վերջապէս Երեսփ. Ժողովին ներկայացուած էր։ «Դեռ չեմ գիտեր թէ ի՛նչ եղած է արդիւնքը խորհրդարանական յանձնաժողովին քննութեանը, ըսած է նախարարը, բայց պարտք կը սեպեմ Երեսփ. Ժողովին երթալ անհրաժեշտ բացատրութիւնները տալու։» Ելեկտրական լուսաւորութիւնը, Կ. Պոլսոյ մէջ ելեկտրական թրամուէյներու հաստատման և նախարարութեան պաշտօնարանին կազմակերպութեան խնդիրները պատճառ եղան ոչ նուազ բուռն յարձակումներու։ Նախարարը դատ բացաւ Թանինի դէմ և դատարաններուն որոշմանը սպասեց։

Ամբաստանութիւնները Երեսփ. Ժողովին մէջ ծայր տուին օգոստոս 20ի նիստին մէջ երկաթուղիներու վրայ վիճաբանութեան մը առթիւ։ Նախագահը կարդալ տուաւ Եպարքոսին մէկ թէղեգրէն ի մասին Անատոլուի երկաթուղիներու նախագծի մը։ Այս վաւերաթուղթին կ'ընկերանար հանրօգուտ չինութեանց նախարարին մէկ բացատրագիրը։ Ամերիկեան սէնտիքա մը Սվազ-Խարբերդ-Արզնի-Տիարպէքիր-Վանի երկաթուղիի գծի մը չինութեան արտօնութիւնը կ'ուզէր. յետոյ այդ գիծէն ուրիշ ճիւղ մը պիտի երկարէ մինչև Եուսուրթալը և Տիարպէքիր— Վանէն ալ մինչև Քէրքուք, Սիւլէյմանիէ և Մուսուլ։ Անդարկուն ոչ մէկ քիլոմէդրական երաշխաւորութիւն կ'ուզէր, բայց 99 տարուան համար արտօնութիւնը կ'ուզէր պետութեան կողմէ արդէն շահագործուած բոլոր հանքերուն և անոնց որ գտնուին երկու կողմը մինչև 20 քիլոմէթր տեղ ապագային երևան պիտի ելլան։ Այս հանքերը 15 տարի ղերծ պիտի մնային համեմատական տուրքէն. այս պայմանաժամին լրանալէն ետքը պիտի վճարուէր այդ տուրքը, եթէ շահագործումը իւրաքանչիւր քիլոմէթրի վրայ 12,500 ֆր. հասոյթ բերէր։ Նախագծին քննութեանցը համար 16 ամիսի պայմանաժամ մը ուզուած էր։ Ցաւարտ այս ուսումնասիրութեանց, խնդրարկուն իրաւունք պիտի ունենար ընդունելու կամ մերժելու արտօնութիւնը։ Այս ծանուցագրին ընթերցումէն յետոյ խորհրդարանական յանձնաժողովին տեղեկագիրը կարդացուեցաւ։ Խոստովանելով հանդերձ թէ այս պայմանները ընդունելի էին, յանձնաժողովը կը յայտարարէր թէ ամերիկեան ուրիշ սէնտիքա մը շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններ կ'առաջարկէր։ Միւս կողմէ, Երեսփ. Ժողովին մէջ կարդացուեցան ուրիշ երկու խմբակներու կողմէ ղրկուած հեռագիրներ, որոնք կը խնդրէին որոշումը առկախ թողուլ։ Այն ատեն Նորատունկեան էֆէնտի բեմ ելաւ յաւելուածական բացատրութիւններ տալու համար։ Ըսաւ թէ ելմտական նախարարը չէր կրնար քիլոմէթրական երաշխաւորութիւն տալ. ամէն ճիգ կը թափէր որ խնդրարկու դրամատէրները հաւանէին առանց ոչ և է երաշխաւորութեան երկաթուղիի չինութեան ձեռնարկելու։ Այս մասնաւոր պարագային մէջ, ամերիկեան սէնտիքան ի փոխարէն խնդրած էր հանքերուն արտօնութիւնը, որոնց հասոյթը չատ անսայգ է։ Գաբրիէլ էֆ. կը խնդրէր Երեսփ. Ժողովէն որ ինք արտօնուի այս հիման վրայ բանակցիլ, աւելցնելով որ միւս առաջարկները այնքան նպաստաւոր էին որ «անխորհուրդ» կը թուէին իրեն։

Երեսփոխան Ճահիտ պէյ, խմբագրապետ Թանինի, առիթէն օգուտ քաղեց, Խորհրդարանին առջեւ յուզելու այն քննադատութիւնները, որոնք իր լրագրին մէջ կը հրատարակուէին այնքան ուժգնութեամբ։ Ամբաստանուած նախարարը դատարաններուն դիմած էր, իսկ ամբաստանող Երեսփոխանը Խորհրդարանին դիմած էր։ Բայց չկրցաւ յաղթող ելլել Ճահիտ պէյ։ Մնաց որ՝ այն բանախօսութեան ամփոփոյքները, որոնք մեզի հաղորդած են, շատ ճշգրիտ ու շատ զօրաւոր փաստաբերութիւն մը չեն բովանդակեր։ Ճահիտ պէյ յայտարարեց թէ նախարարի մը պարտականութիւնն էր քաջալերել մրցումը և ոչ թէ «յիմար»ի տեղ դնել այն դրամատէրերը, որոնք լաւագոյն պայմաններ կ'առաջարկէին։ Անիկա յարեց թէ խնդրին ստիպողութիւն տալու պատճառը սա էր որ Երեսփ. Ժողովին մէկ յանկարծական որոշումը ձեռք բերել կ'ուզէր հանքի մենաշնորհիմը մասին, որ մէկ տարի պիտի տեւէր 80,000 քիլոմէթր տարածութեան վրայ։ Ճավիտ պէյ ցաւով յիշեց թէ ի՛նչ պայմաններու մէջ կնքուած էր Պաղտատի երկաթուղիին մենաշնորհը, զոր կառավարութիւնը չի կրնար ետ առնել այսօր։ Երեսփոխանը աւելցուց թէ նոյն անփութութիւնը կը տիրէ նաեւ Եէմէնի երկաթուղիին մէջ. ի վերջոյ յայտարարեց թէ կրնար նախարարին չատ մը «զեղծումներ»ը առաջ բերել, և ապացոյցներ տալ այդ մասին, բայց չտուաւ։ Նորատունկեանի առաջարկները, որոնց ուժ տուած էր Օսմ. Քոմիդէին ամենէն ուշագրաւ դէմքերէն ելմտական նախարար Ճավիտ պէյ, Ժողովին հաւանութեան արժանացան։ Բայց անկէ ի վեր խնդիրը աւելի պարզուեցաւ։ Խոստովանելով հանդերձ որ չէ կարելի ո և է բանի մէջ մեղադրել Գաբրիէլ էֆ.ն գանձիին պատկանող նախարարներէն մէկ քանին կը պահանջեն անոր հրաժարականը, առարկելով թէ մամուլին ամենօրեայ յարձակումները խիստ վտանգաւոր են նախարարական գոյութեան համար։ Գաբրիէլ էֆ. կը մերժէ քաշուիլ՝ օրագրողներուն գոհացում տալու համար, մինչ Խորհրդարանը, որուն առջեւ միայն պատասխանատու է, քանիցս իր վստահութիւնը յայտնած է։ Գործը այս վիճակին մէջ է, և Հիլմի փաշայի հրաժարականը հաւանական կը նկատուի։

Զենք կրնար այս կամ այն կողմին թեր ելլել։ Բայց մեզի այնպէս կը թուի որ Գաբրիէլ էֆ.ի պաշտօնակիցները չատ դժնդակ որոշում մը կը պահանջեն իրմէ։ Կա՛մ այն է որ այդ նախարարը յանցաւոր է իրեն վերագրուած չատ ծանրակշիռ արարքներուն համար, և կամ այն է որ յանցաւոր չէ։ Եթէ երբեք յանցաւոր է, Երիտասարդ Թուրքիա պարտի խստիւ պատժել զայն։ Ոչ մէկ բան այնքան վտանգաւոր է որքան թոյլատրել որ համիտեան դրութեան զեղծումները շարունակեն նոր բէժիմին օրով ալ։ Եթէ երբեք Նորատունկեան անմեղ է իրեն վերագրուած ամբաստանութենէն, իրաւունք չունին պահանջելու որ հրաժարի ան, մինչև որ Խորհրդարանը ու Երեսփ. Ժողովը բացայայտօրէն չհռչակեն անմեղ ըլլալը։ Քանիցս առիթ ունեցանք մատնանշելու թէ օսմ. նոր երեսփոխանները վտանգաւոր չաղի մը հետեւած կ'ըլլան, եթէ երբեք Խորհրդարանին և նախարարութեան տեղ գաղտնի կառավարութիւնը գործէ, ուղածին պէս կազմելով կամ քայքայելով դահլիճները, առանց հրապարակաւ բացատրութիւն տալու և իր արարքներուն պատասխանատուութիւնը ստանձնելու բացորոշապէս։ Կ. Պոլսոյ մէջ կը փափագին համատարր նախարարութիւն մը կազմել, Օսմ. Քոմիդէին անդամներէն միայն բաղկացած. ատոր բսելիք չկայ։ Բայց թերևս մարդու մը պատուոյն հետ խաղալ է պահանջել Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանէ՝ նոյնիսկ այդ կերպարանափոխութեան հաւանիլ։

ՏԵՍԱԾՆԵՐԷՍ

Արտաքին.— Չինուորագրութենէ փախչող հօնաներ. — Քննութիւն մը. — Քրիստոնեաներու զինուորագրութիւնը.— Պարտազանց Առաջնորդ մը. — Սղութիւնը։

ՍԵԲԱՍՏԻԱ, 14 օգոստ.

Սամսունէն մինչև Սեբաստիա, որ հիմա մեր իջեւանը եղած է, հայրենիք վերադարձի ճամբուն վրայ, կառքերը իրարու ետեւ չղթայուած են. բոլորն ալ լեփ լեցուն՝ երիտասարդ ուժերով բեռնաւորուած, որոնք Ամերիկա կ'երթան, Գոլոմպոսի լայնածաւալ երկիրը։ Ճամբորդներու մէջ չեն պակսիր կիներ ու փոքրիկներ. բոլորն ալ կը փախչին անհամբեր. կարծես Սոդոմ Գոմորին երկիրը եղած ըլլայ որ իրենց հայրենիքը։ Խեղճերը չեն գիտեր թէ Ամերիկա, ուր կը դիմեն, Աւետեաց երկիր մը երթալու խանդավառ յոյսով, իրական տանջարան մըն է, կենդանի սպանդանոց մը։ Իսկ մեր օսմ. հայրենիքը, չնորհիւ իր զաւակներուն անդուլ ջանքերուն, հիմա աւելի քան երբեք յառաջդիմութեան և քաղաքակրթութեան շաւղին մէջ մտած ըլլալու յոյսը կը ներշնչէ։ Ամերիկա մեկնողներու մեծագոյն մասը Խարբերդցիներ են, որոնց մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն Հիւսէյնիկցիներ։

Մինչ մէկ կողմէն արտագաղթը կ'ընդլայնի ու կը ծաւալի դաւառներու գրեթէ ամէն մասերուն մէջ, միւս կողմէ Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն՝ բարեկարգութիւնները սկսած են մէկ քանի դաւառներու մէջ։

Օգոստ. 9ին Թոքատ կը հասնինք. կառքէն իջնելուս պէս՝ առեւտրական հրապարակը կը վազեմ իսկոյն։ Եւրոպական գլխարկս և հագուստներս ուշադրութենէ չեն վրիպիր։ Ցանկարծ սրճարանի մը ներսէն անծանօթ մը կը հրաւիրէ զիս։ Հրաւէրը չեմ մերժեր, ու խօսակցութեան մէջտեղն ինձ կը նկարագրէ Թոքատի աշխարհագրական դիրքը, ընակչութեան նիստ ու կացը, թէ ի՛նչպէս 95—96ի հայջինջ կոտորածին ատեն Թոքատի քիթը չէ արիւնած։ Դուրսը, փողոցին մէջ, ճերմակ փաթթոցաւորներու բազմութիւնը տեսնելով, կ'ընդմիջեմ խօսակիցս. «Այս ո՞րքան հօնա կայ.» Բարեկամս կը պատասխանէ թէ այդ բազմութիւնը Թոքատի չրջակայ գիւղերէն կարդացողներ են։ Կառավարութիւնը մանրազնին քննութեամբ հաստատած է որ ատոնց հարիւրին հինգը հաղիւ կրնան կարդալ և գրել, հետեւապէս օրինաւոր հօնաներ են, իսկ մնացեալ ինքնուսնոյ հինգը ճերմակ լաթ փաթթեր են, լոկ զինուորագրութենէ փախչելու համար։ Ատոնցմէ մեծագոյն մասին փաթթոցները վար առնուելով զինուորագրութեան պիտի կոչուին։

Թոքաթէն Սեբաստիա երկարող ճամբուն վրայ գրեթէ հարիւր տուն զուտ հայաբնակ գիւղ մըն է Եաթմիլ։ Դեռ գիւղը չհասած՝ խումբ մը երիտասարդներ մեր մօտ կուգան, ըսելով թէ տասը երիտասարդներ, 21-25 տարու, զինուորագրուած են։

Մարդ տեսնելու է զանոնք որ կարենայ չափը հասկնալ այդ երիտասարդներու ուրախութեան։ Ասիկա ապացոյց է թէ հայ ժողովուրդը ո՞րքան պատրաստ է հայրենիքի զոհաբերումին, թուրք եղբօր հետ կողք կողքի կռուելով թշնամին դէմ օսմ. հայրենիքի փրկութեան համար, բան մը որ մինչև հիմա անիրաւաբար զլացուած էր Հայուն։

Թուրք և հայ խառն բնակչութեամբ գիւղ մըն է Զիթլիկ։ Հայ բնակչութեան մէջ խանդավառութեան եռանդ մը կայ։ Երեք Հայեր զինուորագրուած են։ Իսկ Թուրքերը սրտնեղած են անգիտակցաբար։

Մօտաւորապէս հինգ հարիւր տուներէ բաղկացած գիւղ մըն է Եէնի Խան, որուն երկու հարիւր տունը Հայեր են։ Ունին եկեղեցի մը Ս. Խաչ անունով և երկու քահանաներ։ Եկեղեցին ունի ընդարձակ պանդուկ մը և արտեր, որոնց հասոյթը տարեկան 100 ոսկիի կը հասնի. քանի մը ջոջեր, սակայն, որոնք կառավարութեան մէջ աղդեցիկ են, հաղիւ յիսուն ոսկի կը յատկացնեն եկեղեցիին, իսկ մնացածը փառաւորապէս կը կոկորդեն։ Գիւղին երիցագոյն քահանային կը հանդիպիմ իր կալին մէջ։ Երկար խօսակցութենէ ետքը, քահանան, որ երեւոյթէն դատելով նոր գաղափարներու համամիտ մէկը կ'երեւար, ցաւ կը յայտնէր թէ Սահմանադրութեան վերահաստատումէն ի վեր, Սեբաստիայի Առաջնորդը ո՛չ միայն օր մը անձամբ իրենց գիւղը այցելած և խրախուսած չէ, այլ և թուղթ մը իսկ գրած չէ։ Դպրոցը ամառուան պատճառաւ բոլորովին փակուած է, թէեւ դպրոց կոչուելու արժանիքը չունենայ, իսկ աղջկանց դպրոց բնաւ չկայ։

Զարմանալի է Սեբաստիայի Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Վ.ի այս անհոգութիւնը իր կարեւոր թեմին մէջ։ Մեր ժողովուրդը

---

(1) 1908ի Թրքերէն Աւեստաբերի 786 էջին մէջ յարգելի Բրօֆ. Պէզճեան այս նիւթը չօշափած ատեն անսխալականութիւն եւս աւելցուցած է։ Բա՛ց մեզ, յարգելի բրօֆէսէօրը սխալած է, քանզի Հայ Եկեղեցին հոգ. սինօդներու և եպիսկոպոսներու կամ հայրապետներու որոշումը անայլայլելի չի դաւանիր։

ե՞րբ պիտի սովրի ժրաջան, գործունեայ և վարչական Առաջնորդներ ընտրելու, փոխան անհոգ վանականներու...։ Թորգոմ վրդ.ի մասին արդար բողոքներ Սեբաստիոյ մէջ իսկ չեն պակիր։

Թուրքիոյ մէջ սովորականէն աւելի սղութիւն մը կայ։ Նախորդ ռէժիմի օրով կողոպտուած հայ ժողովուրդը՝ այս տարի կ'ակնկալէր բերքերու առատութիւն մը, սակայն անձրեւի պակասութեան պատճառաւ բերքը շատ քիչ է։ Սեբաստիոյ մէջ հայ, քիւրտ, չէրքէզ եւն. մուրացիկներ կը վխտան։ Ե՛կ երկիր դրութիւնը հետզհետէ լաւագոյն վիճակի մը մէջ դրուելու մեծ յոյսը կայ։ Մաղթենք որ յուսախաբ չըլլանք։

ՅԱԿՈԲ ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՄԱՐՈՒԷԻ ԴՈՐԾԵՐ.— Ֆէսի ֆրանսական հիւպատոս Պ. Կայեաւ, իր կառավարութենէն հրահանգ սպասելէ առաջ, Անգլիոյ հիւպատոսին հետ ինքնաբերաբար դիմում մը ըրած էր Մոլլա Հաֆիտի մօտ՝ պահանջելով որ դադրեցնէ գերիներուն տրուած տանջանքները։ Մարոքի վեհապետը խոստացաւ վերջ մը տալ ատոնց և բացարձակ ապահովութիւն տուաւ թէ այդ հակամարդկային պատիժները այլեւս պիտի չգործադրուին։ Այդ դիմումին հետեւանքով Ռոկիի հետ սկսան աւելի մեղմ վարուիլ։ Ոտքերնին կամ դաստակնին կտրուած 31 զոհերէ 22ը մեռան։ Սխալ է Մորնինկ Բոսդի տուած այն լուրը թէ այդ մասին տէրութեանց դիմումին նկատմամբ կարծիքներու անհամաձայնութիւն ծագած ըլլայ Թանճէրի դիւանագիտական մարմնոյն մէջ։ Դեսպաններուն հաւաքական ծանուցագիրը, որով Մոլլա Հաֆիտի կը յիշեցուցուի մարդասիրական զգացումը, Ֆէս ղրկուած է։

— Ռոկիի բոլոր այն զինուորները որոնք քանտարկուած էին, ազատ արձակուելով զանազան վաշտերու մէջ ղեռեղուեցան։

—Ֆէսէն առնուած լուրերու նայելով, այլեւս Ռոկի չի ցուցադրուիր հանրութեան և հանրային խրախճանութիւնները յանկարծ դադրած են։ Կ'ըսուի թէ Մոլլա Հաֆիտ կը բանակցի Ռոկիի հետ, որ խոստացեր է տալ իր գանձերը և կիները, որոնք հիմա Կիաթա ցեղին մօտ կը գտնուին։ Կ'ըսուի թէ թեկնածուն եւրոպական պանքներուն մէջ կարեւոր գումարներ ունի, զորս նոյնպէս տալ խոստացեր է։ Մոլլա Հաֆիտի հետ տեսակցած միջոցին Ռոկի խորհուրդ տուեր է շարունակել հիմակուան քաղաքականութիւնը ժողովուրդներուն հետ. նաեւ պահանջեր է յարգել իր կողմէ տրուած հանքային մենաշնորհները։ Վեհապետին սենեկապետը ուղեր է խօսակցութեան միջամտել։ Ռոկի պատասխաներ է.— «Լռէ՛. բակլայ ծախող մը միայն կրնաս ըլլալ դուն»։ Լուր կայ թէ Կիաթայի ցեղը չէ ուզեր յանձնել Ռոկիի կիները ու գանձերը, որով Մոլլա Հաֆիտ որոշեր է զինուոր ղրկել անոնց վրայ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.— Դահընկէց Շահը վերջապէս հաւաներ է պարսիկ կառավարութեան տալու Ատրպատականի իր կալուածները։ Ռուսական դեսպանատան մէջ պարսիկ կառավարութեան պատուիրակներուն և Անգլիոյ ու Ռուսիոյ ներկայացուցիչներուն միջեւ հինգշաբթի օրը ստորագրուած բրոդոքոլ մը կը տրամադրէ թէ նախորդ Շահը նոյն գրութեան ստորագրուելէն երեք օր ետքը պէտք է մեկնի, և թէ տարեկան հարիւր հազար Թումանի թոշակ մը պիտի յատկացուի իրեն։

—Պարսկաստանի մէջ հրատարակուած ընդհանուր ներուժէն բացառութիւն կը կազմեն օտար դեսպանատուններ ապաստանած մէկ քանի յեղափոխականներ, որոնք իակոյն պիտի հեռանան Պարսկաստանէն։ Օսմ. կամ ռուսական դեսպանատուններ կը գտնուին պատերազմական նախկին նախարար Լիմիր Պահատուր Ճէնկ, ելմտական նախկին նախարար Սատ-իւա-Տէօվլէ և դահընկէց Շահին ինը կուսակիցները, որոնք ի բացակայութեան դատապարտուած են մշտնջենական աքսորի։

ՀԻՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԸ ԴՏՆՕՒԱԾ.—Հիւսիսային բեւեռը գտնուած ըլլալու լուրը Լոնտոնի մէջ ընդունուեցաւ խանդավառութեան և թերահաւատութեան շահեկան խառնուրդով մը։ Բոլոր լրագիրները, առանց բացառութեան, կը խօսին Տոքդ. Ֆուքի վերադարձը ու յաղթանակը ծանուցանող հեռագիրներուն վրայ։ Տեղակալ Շէքլիդրն, որ բեւեռներուն ամէնէն աւելի մօտեցած էր վերջերս, բաւ Տէյլի Մէյլի և Ուէսդմինսդր Կազէթի ներկայացուցիչներուն թէ իրեն ծանօթ է ամերիկացի երկրախոյզին արժէքը և թէ լուրը պէտք է լրջօրէն նկատողութեան առնել։ Հարիւրապետ Սքոդ, որուն ձեռնհասութիւնը ծանօթ է բեւեռային երկրախուզութեան մասին, զարմացում յայտնեց Տոքդ. Ֆուքի յառաջխաղացութեան արագութեանը վրայ. եթէ երկրախոյզը, որ 1908 մարտ 17ին Քոլումպիա հրուանդանէն ճամբայ ելած էր, ապրիլ 21ին բեւեռ ժամաներ է՝ այսինքն երեսունմինգ օր ետքը. օրական քսան քիլոմեթր տեղ գացած է ճամբու մը վրայ, ուր Մարքամ 1870ին և Բիրդ 1902ին ամէնէն մեծ արգելքներուն հանդիպած էին։ Այդ արագութիւնը արդէն կասկածներ առաջ կը բերէ։ Շէքլիդրն տեղակալը կ'ըսէ թէ բեւեռային և ոչ մէկ երկրախոյզ կրցաւ քիլոմեթրներու այդ առասպելական թիւին հասնիլ և թէ մինչև հիմա օրական երեք կամ չորս քիլոմեթր բանաւոր նկատուած են։ Լոնտոնի մէջ կ'ուզեն գիտնալ թէ հեռագիրներուն մէջ մթէ սխալ մը չկա՞յ։ Էդրուիքի մէջ Թայմզի ու Տէյլի Մէյլի թղթակիցները մագնիսական բեւեռին վրայ կը խօսին և ոչ թէ բուն իսկ բեւեռին, որով այդ պարագային Տոքդ. Ֆուքի ըրածը նոր բան մը չի նկատուիր։ Ուէսդմինսդր Կազէթ կը կարծէ թէ պարզ վկայութիւնները բաւական չեն, այլ իրաւարար մը պէտք է ստորագրէ երկրախոյզին քարտէսը։ Քարէնհակի մէջ հանդիսական ընդունելութիւն մը կը պատրաստուի Տոքդ. Ֆուքի։

— Սդրազպուրկ հասեր է հեռագիր մը Շթոլպէրկի երկրախոյզէն, որ բեւեռային երկրախուզութենէ մը կը վերադառնայ Տոքդ. Ֆուքի հետ։

— Մ. Նանսէնգաց մէջ մեծ խանդավառութեամբ ընդունեցին իրենց հայրենակցին՝ Տոքդ. Ֆուքի յաղթանակի լուրը։ Քարէնհակի ամերիկեան դեսպանը հեռագրեր է Ուաշինկթըն թէ Հիւսիսային Կրէօնլանտի դանիական քննիչ Պ. Տանկարա Հէնսըն հաստատած է Տոքդ. Ֆուքի տեղեկագիրը իր գիւտին նկատմամբ։ Մորնինկ Բոսդ կ'ըսէ թէ այդ գիւտը եթէ ստոյգ է, Տոքդ. Ֆուքը պէտք է իրեն հետ տանի քննիչ մարմին մը։

— Հեռագիրները ինչպէս ծանուցին, Տոքդ. Ֆուքը Քարէնհակ հասնելով ծանուցեր է որ հիւսիսային բեւեռ գացեր է և պատրաստ է զայն ապացուցանել գիտական կերպով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼԱՒԵՐԸ

ՄԻՏՀԱԴ ՓԱՇԱՅԻ ԴԱՏԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԻ.— Միտհադ փաշա, ինչպէս յայտնի է, իբրեւ թելադրիչ Սուլթան Ազիզի սպանութեան, դատապարտուելով Թաիֆ (Հիճազ) աքսորուեցաւ և հոն սպաննուեցաւ։ Մեծանուն Օսմանցիին զաւակը՝ Ալի Հայտար պէյ, որ Սահմանադրութիւնը վերահաստատուելէն ի վեր, կ'աշխատէր հարկ եղած ապացոյցները ձեռք բերել իր հօրը դատը վերաքննել տալու համար, իր այդ նպատակին իրագործումը դիւրացնող գրութիւններ ձեռք բերաւ։ Ապտ-իւլ-Համիտի մասնաւոր յարկաբաժինէն պարութայ մը գտնուեցաւ, որ միայն Միտհադ փաշայի վերաբերող գրութիւնները կը պարունակէ. նաեւ վախճանեալին պատկանող կնիքներ, այցետոմսեր, ժամացոյց և այլն։ Մահմուտ Շէվքէդ փաշա այդ պարութան քննել տալով, տէրութեան վերաբերող ծրագիրները զատել տուաւ և մնացածը յանձնեց Միտհադ փաշայի օրինաւոր ժառանգին՝ Ալի Հայտար պէյի։ Այդ պարութային ամէնէն կարեւոր ու շահեկան գրութիւնն է նոյն դատին նկատմամբ Միտհադ փաշայի ձեռքով գրուած ապացոյցները ու քննադատութիւնները և դէպքին պարագաները։ Ատոնք կը հաստատեն Միտհադ փաշայի անմեղութիւնը իրեն վերագրուած ոճրին մէջ։ Ալի Հայտար պէյ այդ գրութիւնները ձեռք անցնելով առաջնակարգ փաստաբաններէ կազմուած մարմնոյ մը յանձնեց՝ դատին վերաքննութեանը մասին իրենց կարծիքը յայտնելու։ Փաստաբանները, հարկ եղած խորհրդակցութիւններ կատարելէ և վաւերագիրները քննելէ ետքը, համաձայն գոյացուցին Միտհադ փաշայի անմեղութեանը մասին, որով որոշեցին պաշտօնապէս ձեռնարկել դատին վերաքննութեանը։ Այդ վերաքննութիւնը մօտերս տեղի պիտի ունենայ, ինչ որ դարուս դատական ամէնէն մեծ դէպքը պիտի ըլլայ։ Ալի Հայտար պէյի նպատակն է միայն պաշտօնապէս հաստատել իր հօրը անմեղութիւնը, որ և է անձէ և նոյն իսկ գահընկէց վեհապետէն բան մը պիտի չպահանջէ։

ՀԱՄԻՏԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱՐՁՆԵՐԸ.— Անցեալ չորեքշաբթի, օգոստոս 19, Համիտին գահակալութեան տարեդարձին հետ նաեւ ծննդեան տարեդարձն էր տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը։ Այդ մասին Մագէն սա հեռագիրը ստացած է - Սելանիկի իր թղթակցէն նոյն օրուան թուականով.— «Երեկուընէ ի վեր Ապտ-իւլ-Համիտի ջղայնութիւնը մեծապէս կ'աւելնայ։ Այս առաւ մտատակարարը, Համիտին սենեակը մտնելով, մեծ խոնարհութիւն մը ըրաւ, սովորական բարեւները տուաւ և չնորհաւորական ճառի մը սկսաւ։ Համիտ, սակայն, խստութեամբ վռնտեց մատակարարը, որ մէկ քանի վայրկեան ետքը վերադարձաւ, արտօնութիւն խնդրելով որ հարէմին կիները և տղաք ներկայանան՝ իրենց չնորհաւորութիւնները ու մաղթանքները ընելու։ Համիտ բացարձակապէս մերժեց և ըսաւ.

«Ձիս ծաղրել կ'ուզէք։ Այսօր սրախրութեան օր մըն է և ոչ թէ ուրախութեան»։

Համիտ ամբողջ օրը առանձին մնաց իր սենեակին մէջ. ուտելիքները մերժեց և միայն խահուէ ու սիկառէթ կ'ընդունի։ Զինուորական իշխանութիւնները, իբրեւ զգուշական միջոց, աւելցուցին հսկողութիւնը, Այլադինի վիլայի շրջափակի պատը բարձրացուցին և ճամբուն երկայնքը գտնուած երկաթէ վանդակորմին առջեւ փայտէ վանդակորմ մը շինել տուին։

ԽԸՏԻՒԻՆ ՀԻՒԱՆԱՑԱԿԱՆԸ.— Դահիրէէն կը գրեն Բոլիպիեհ Քորեսբոնտենցի թէ բոլորովին անհիմն է այն լուրը որուն համաձայն Եգիպտոսի Խըտիվը հրաժարելով տղան պիտի յաջորդէ անոր։ Հաւանական կը նկատուի որ Խըտիվին հրաժարման ենթադրութիւնը առաջ եկած է կ. Պոլսոյ շրջակայքը ընդարձակ գետիններ գնելէն և մէկ քանի տարիներէ ի վեր Գահիրէի մէջ շինութիւն կատարել չտալէն։

ԿԸՏԷԻՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Բէթիմոյի մէջ քրիստոնեաներու կողմէ երկու իսլամներ սպաննուած ըլլալու խնդրոյն համար, ինչպէս երէկ ծանուցինք, Բ. Դուռը որոշեց դիմում ընել պաշտպան չորս տէրութեանց։ Արտաքին գործոց Նախարարութիւնը, երէկ իրիկուն, հեռագրեց օսմ. դեսպաններուն այդ դիմումը կատարել տէրութեանց մօտ, ըսելով որ Կրէտէ կը ղրկուի պաշտպան տէրութեանց յանձնուած առանդ մը և և նոյն տէրութիւնները խոստացած են պաշտպանել կղզիին իսլամներուն իրաւունքները ու ապահովութիւնը, մինչդեռ քրիստոնեաները կը խոշտանգեն իսլամ ժողովուրդէն մէկ քանին, որով այս վերջինները սկսած են գաղթել։ Նաև Բէթիմոյի շրջակայքը երկու իսլամներ ալ սպաննուած են։ Օսմ. դեսպանները պիտի պահանջեն որ տէրութիւնները կատարելապէս գործադրելով իրենց խոստումը՝ կղզիին իսլամներուն իրաւունքները և ապահովութիւնը պաշտպանելու մասին, նոյն կարգի արարքներու պատճառ չտրուի։

—Բոլիպիեհ Քորեսբոնդենց Կ. Պոլսէն պաշտօնական աղբիւրէ մը առնելով կը ծանուցանէ թէ Բ. Դուռը, որ անցեալները պաշտպան տէրութեանց ուղղած իր ծանուցագրին մէջ Կրետէի մասին իր պահանջումներուն նկատմամբ բան մը ըսած չէր, երկրորդ ծանուցագրի մը մէջ պիտի պարզէ։ Արտաքին գործոց Նախարարութեան կողմէ պատրաստուող այդ ծանուցագրին հիմը կը կազմէ յիշատակագիր մը՝ տրուած Կ. Պոլիս գտնուող կրետացի իսլամներուն և մէկ քանի ձեռնհաս անձերու կողմէ։ Ծանուցագրին գլխաւոր կէտերը հետեւեալներն են.—Կրետէ օսմ. ինքնօրէն և տէրութեան տարեկան տուրք մը վճարող նահանգի մը ձեւը պիտի ունենայ։ Սուլտանի նաւահանգիստը օսմ. զինուորական նաւային կեդրոն մը պիտի ըլլայ։ Զուիցերիոյ կամ Պելճիքայի պաշտօնատարներէն մէկը, մեծ տէրութեանց առաջարկութեան վրայ, Սուլթանին կողմէ կուսակալ պիտի անուանուի։ Կրէտէի համար նոր Սահմանադրութիւն մը պիտի հաստատուի՝ կղզիին Ազգ. ժողովին կարծիքը ու հաւանութիւնը ստանալով։ Այդ ժողովին անդամները նորէն պիտի ընտրուին։ Կրէտէ, անտեսական քաղաքականութեան տեսակէտով, օսմ. երկիրներուն ենթակայ է, որով և ոչ մէկ տէրութեան հետ դաշնադրութիւն պիտի չկնայ կնքել։ Կրէտէի մէջ ոստիկան-զինուորէ զատ զինուոր պիտի չգտնուի։ Կրէտէի իսլամներուն և քրիստոնեաներուն միջև կատարեալ հաւասարութիւն պիտի տիրէ և կառավարական պաշտօնեաներն ալ երկու կողմերու թիւերուն համեմատութեամբ պիտի առնուին։ Երկու կողմին կրթական ծախքերը ընդհանուր հասոյթներէն պիտի հատուցուին։ Իսլամ կրօնական պաշտօնեաները Շէյխ-իւլ-Իսլամութեան իրաւասութեան տակ կը գտնուին և յոյն կղերականներն ալ՝ Յունաց Պատրիարքարանին։ Կ. Պոլսոյ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ, կ'ըսէ Բոլիպիեհ Քորեսբոնտենց, հաւանական չի նկատուիր որ պաշտպան տէրութիւնները, այս միջոցիս, այդ կարգի առաջարկութեանց հիման վրայ բանակցութեանց ձեռնարկեն։

ՄՍՏԱՄԱՍ ՇԻՎԷՔԻԷ ՓԱՇԱ., ինչպէս ծանուցինք, երէկ իրիկուն Կ. Պոլսէն ճամբայ ելաւ՝ Գերմանիոյ մեծ զօրամարտերուն ներկայ գտնուելու համար։ Մահմուտ Շէվքէդ փաշա նախ Սելանիկ պիտի երթայ և անկէ ալ Բէօրլիւլի ու Պէլկրատի ճամբով Գերմանիա։ Զօրամարտերէն ետքը Բարիզ պիտի երթայ և մէկ քանի օր մնալէ յետոյ Բամաղանի 20ին Կ. Պոլիս պիտի վերադառնայ։ Ողջերթ մաղթելու համար Սիրքէճիի կայարանը գացած էին նախարարներ, Երեսփ. Ժողովին ատենապետը և քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ. նաև ծերակուտական և շարժման բանակի հրամանատարի փոխանորդ Սամի փաշա։

— Մահմուտ Շէվքէդ փաշա, մեկնելէ առաջ, պալատ գնաց և Սուլթանին ներկայանալով իր հրաժեշի ողջոյնը մատոյց և արժանացաւ կայսերական մեծարանաց։

—Սիրքէճիի կայարանը հաւաքուած մեծ բազմութիւն մը ծափերով ողջերթ մաղթեց Մահմուտ Շէվքէդ փաշայի, որ վակոնին պատուհանէն միշտ կը բարեւէր։ Զինուորական նուագածուներու խումբ մը կը նուագէր։

ԲՈՒՄԵԼԻԻ երեք նահանգներու քընննիչի պաշտօնը ջնջելու որոշումը վաւերացաւ կայս. Իրատէով։

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ. ԽՆԴԻՐԸ.— Իգտամի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.— «Երէկ ծանուցինք թէ սխալ են այն զրոյցները որոնց համաձայն հանրօգուտ շինութեանց նախարար Նորատունկեան էֆ. հրաժարած է կամ պիտի հրաժարի։ Վերջերս մեր ստացած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, Եպարքոսը, Պրուսայէ վերադարձին, խնդրեր է Նորատունկեան էֆ.ից ետ կենալ հրաժարականէ։ Նորատունկեան էֆ. ալ ընդունելով վերջ մը տրուած է իբրեւ դատիճի անհամաձայնութիւն մէջտեղ հանուած խնդրոյն։ Հետեւաբար դատիճին անհամաձայնութիւնն ալ հրաժարականի խնդրոյն չափ ճշմարտանման լուրերու կարգին մէջ կը գտնուի։»

—Նորատունկեան էֆ. երէկ, Բ. Դուռը գնաց և երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Եպարքոսին հետ, դարձեալ հրաժարականի խնդրոյն վրայ։ Այդ առթիւ Լա Թիւրքի կ'ըսէ.—«Գաբրիէլ էֆ. Նորէն կրկներ է թէ հաստատապէս որոշած է հրաժարական չտալ։ Ատկէ կը հետեւի թէ հաշտութեան փորձերը դեռ յաջողած չեն։ Բ. Դրան մէջ, երէկ, կ'ըսուէր թէ այդ պաշտօնին պիտի կոչուի կա՛մ արտաքին գործոց խորհրդական Աղարեան էֆ. և կամ երեսփոխան Հալաճեան էֆ.։ Շատ հաւանական է որ խնդիրը բարեկամաբար պիտի կարգադրուի իրաւախոհութեամբ մը։ Հատուցում մը պիտի տրուի Նորատունկեան էֆ.ի։

—Լոնտոնէն հեռագիր մը կ'ըսէ. — Տէյլի Թելեկրաֆ կը շարունակէ իր գրգռիչ լուրերը Գերմանիոյ դէմ, ըսելով որ Գերմանիա ներշնչած է Նորատունկեան էֆ.ի դէմ պայքարը։»

—Իդդիհաս կ'ըսէ — «Նորատունկեան էֆ. ընդունած չըլլալով հրաժարելու մասին Եպարքոսին առաջարկութիւնը, այդ խնդրոյն լուծմանը համար ամբողջ դատիճը պիտի հրաժարի և նորին կազմութիւնը դարձեալ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի պիտի յանձնուի։ Կ'ըսուի թէ Ուաշինկդընի օսմ. դեսպանութեան պաշտօնը առաջարկուեր է Նորատունկեան էֆ.ի։

—Նեոլոդոս կ'ըսէ թէ նախարարաց Խորհուրդին առջի օրուան նիստին մէջ Նորատունկեան էֆ. կղզի երթալու համար ժողովէն մեկնելէն ետքը, Եպարքոսին առաջարկութեամբ Նորատունկեան էֆ.ի հրաժարականին վրայ բուռն վիճաբանութիւններ կատարուեր են։ Պատերազմական նախարար Սալիհ փաշա կարծիք յայտնած միջոցին ըսեր է թէ Մահմուտ Շէվքէդ փաշայի կարծիքը այն է որ համաձայնութիւն մը գոյանալով նախարարական տագնապի պատճառ չտրուի։

—Էրզրումի երեսփոխան Բաստրմաճեան էֆ. քաջ նամակ մը հրատարակած է Թանինի այսօրուան թիւին մէջ, հրաւիրելով Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆ.ն որ հրաժարի առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարի պաշտօնէն։ Նամակագիրը մասնաւորաբար կը ծանրանայ Անատոլուի համար տարուելիք երկաթուղիի մը մենաշնորհի խնդրոյն վրայ, ըսելով թէ Երեսփ. Ժողովին մէջ այդ մենաշնորհին վրայ վիճաբանութիւն կատարուած ատեն Նորատունկեան էֆ. վստահութեան խնդիր հանելով իր առաջարկութիւնը պաշտպանելու էր, մինչդեռ չէ ըրած։ Բաստրմաճեան էֆ. կ'ըսէ թէ ատոր պատճառը շատ պարզ է, վասն զի Նորատունկեան էֆ. հիւսիսային Բեւեռի Եաքիմացիներու վիճակին աւելի կարեւորութիւն կուտայ քան թէ Անատոլուի խեղճ ժողովրդեան վիճակին։

—Սապահ կ'իմանայ թէ Նորատունկեան էֆ. Ուաշինկդընի օսմ. դեսպան կարգուելով օսմ. համալսարանին դերանօրէն ու չափազանցական ճիւղին անօրէն Պօյաճեան Յակոբ էֆ. անոր պիտի յաջորդէ իբրեւ առեւտրական ու հանրագուտ շինութեանց նախարար։

—Կ. Պոլսէն Թանի կը հեռագրեն թէ նախարարաց Խորհուրդի նախընթաց նիստին մէջ նախարարները յայտարարած են Նորատունկեան էֆ.ի թէ անձնապէս ո և է մեղադրանք չունին իր նկատմամբ, բայց կ'ուզեն համատարաբար նախարարութիւն մը կազմել, հետեւաբար այդ պատճառաւ անհրաժեշտ է իր հրաժարումը։ Նորատունկեան էֆ. ի փոխարէն դեսպանական պաշտօն մը պահանջած է. բայց նախարարները մերժած ըլլալով՝ Նորատունկեան էֆ. որոշած է հրաժարական չտալ։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ, Պրուսայէն վերադարձին օրը, սա յայտարարութիւնը ըրաւ Խորհրդարանի նախագահներուն, նախարարներուն և քաղաքային ու զինուորական պաշտօնատարներուն.— «Մեր տէրութեան առաջին մայրաքաղաքը այցելեցի։ Ատոր համար մեծապէս ուրախ եմ և կը պանծամ։ Նախահայրերուս դամբարանները այցելեցի։ Անոնք շատ մեծ ծառայութիւններ մատուցին այս տէրութեան։ Երբ անոնց դամբարանը կը մտնէի, մտածելով որ անոնց բազմած գահուն վրայ նստող վեհապետի մը արժանի ծառայութիւն մը մատուցանելու չեմ յաջողած, ամօթահար եղայ։ Ժողովրդեան ընթացքէն մեծապէս գոհ եմ։ Ընդհանուր վիճակը շատ աղէկ գտայ։ Բացակայութեանս միջոցին դուք ալ աշխատեցաք։ Զեզի ալ չնորհակալ եմ ազգին երջանկութեանը նուիրուած ձեր ջանքերուն համար»։

ԽՈՒՍԱՓՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ.— Թանի վիեննական թղթակիցը կը գրէ. «Աւստրիական գործակալութիւնը նոր մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ հիւսիսային Ալպանիոյ խռովութեանց վրայ, Բրիշթինայի և Սկիւպի կողմերը, հին Սերպիոյ մէջ։ Միթրովիցայի մօտ Վուսիդրուի մէջ Ալպանիացիներու գումարում մը վերջերս որոշեց ո և է տուրք չվճարել, բաց ի Շէրիաթի պատուիրած տասանորդէն. այդ գումարումը գլխաւորաբար հակառակեցաւ նոր տուրքերուն գանձման դէմ, որ հանր. կրթութեան և սպառազինութեան պէտքերուն յատկացուած են։ Կուսակալը փորձեց ետ առնել տալ այդ որոշումը։ Ի դերև ելան իր ճիգերը, ինչպէսնաեւ Բրիշթինայի կառավարիչին ու երեսփ. Ֆուատ փաշայի ջանքերը։ Ուստի Հիւսէյին Հիւսնի փաշա 700 հոգի ղրկեց Ֆէրիզովիք, 3 խորհրդակիցներով։ Կ. Պոլսէն տրուած հրամանի մը վրայ, օգոս. 22ին օսմ. զօրքերը սկսան կրակ ընել գիւղին վրայ։ Ճակատամարտը երեք քառորդ ժամ տեւեց։ Ալպանիացիները քսան հոգի կորսնցուցին և օսմ. զօրքերը՝ երեք հոգի։ Հիւսնի փաշայի կողմէ ղրկուած ջնջատը առ այժմ Ֆէրիզովիքի մէջ կը մնայ։»

—Սկիւպէն Օսմ. Լոյսի կը հեռագրեն. «Զորս վաշտ, ձավիտ փաշայի հրամանատարութեամբ, կը ջնայն բարեկարգութիւնը վերահաստատել Բրիզրէնի մէջ, ուր Ալպանիացիները ուզած են յարձակիլ պահակազօրքին վրայ, որովհետեւ օսմ. զօրքերը կարգապահական տեսակէտով պատժած են Ալպանիացի մը որ արգիլեալ զէնք կը կրէր։ Ալպանիական համաժողով մը բացուած է Էլպասանի մէջ։»

ԹՈՒՐԳՈՒԹ ԵՒ ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ.—Պուլկարական թերթերու ըսածին նայելով, առաջը առնելու համար այն միջադէպերուն, որոնք ատենէ մը ի վեր յաճախ կը կրկնուին Թուրքեւպուլկար սահմանագլուխին վրայ, քաղաքական շրջանակներու կողմէ հարկ եղած միջոցները ձեռք կ'առնուին։ Սոֆիայի օսմ. դեսպանը այդ մասին տեսակցութիւն մը ունեցած է Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Այդ տեսակցութեան միջոցին կարծիքներու փոխանակութիւն մը կատարուած է։ Օսմ. դեսպանը այնպիսի միջոց մը առաջարկած է, որով առաջը կ'առնուի ամէն ընդհարման սահմանագլխին վրայ։

ՎԵՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՇՇԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Լա Թիւրքի ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ, Լուսարտ Թագաւորին այցելութենէն յետոյ, որ յառաջիկայ գարնան տեղի պիտի ունենայ, Գերմանիոյ կայսրը, Իտալիոյ Թագաւորը և Աւստրիոյ գահաժառանգը՝ Ֆրանց Եղէֆ կայսեր կողմէ, Սուլթանին այցելութիւն պիտի տան։ Սուլթանը, յառաջիկայ ամառ, այցելութիւն պիտի տայ եւրոպական արքունիքներուն։

ԵՒՄԻՆԻ Արաբներէն 46 հոգի Կ. Պոլիս բերուեցան առջի օր։ Ատոնք Եէմէնի ապստամբութեան պարագլուխներն են և Պատերազմական Ատեանին առջեւ պիտի դատուին։

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏ.—Բերայի Պատժական դատարանը երէկ անպարտութեան վճիռ արձակեց Օսմ. Լոյսի նկատմամբ, որուն դէմ դատ բացուած էր ընդհ. դատախազութեան կողմէ նոյն թերթին մէջ հրատարակուած երկու լուրերու համար։ Այդ լուրերէն մէկը սա էր.—Ատանայի յեղափոխականները սպառնալիքներ ըրած են Պատերազմական Ատեանին թէ նոր ջարդ մը պիտի կատարուի, եթէ երեք մէկ իսլամ կախուի. սակայն Պատերազմական Ատեանը որոշած է ականջ չկախել այդ սպառնալիքներուն։ Միւս լուրն էր Դաթէմունիի մէջ յեղափոխական շարժումի

մը մասին նշաններ տեսնուիլը։ Պապիկեան էֆ. իբր վկայ պիտի ներկայանար, եթէ մահը վրայ չհասնէր։ Դատարանը նկատելով որ չար դիտաւորութիւն մը չկար Առանայի մասին հրատարակուած լուրին մէջ, և թէ հերքումի պէս բան մըն էր, իսկ Դասթամունիի վրայ հաղորդուած լուրը ճիշդ էր, անպարտութեան վճիռ տուաւ։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը պիտի վճարէ դատական ծախքերը։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց գործադրութիւնը նախարարաց Խորհուրդին մէկ որոշման, որով առանց պաշտօնական արտօնութեան արգիլուած է հանգանակութեան ձեռնարկել բարենպատակ գործերու անունով։

ՍԱՀԻՏ ՓԱՇԱ.— Նոյն Ֆրայէ Բրեսք կ'ըսէ թէ Օսմ. Մ. ու Ց. Բոմիդէին Կ. Պոլսոյ ճիւղին մէկ ազմկալից նիստին մէջ որոշուեր է Երիտասարդ-Թուրքերու դահլիճ մը կազմել Ծերակոյտի նախագահ Սայիտ փաշայի նախագահութեամբ։

ՇԷՅԽ-ԻԼ-ԻՍԼԱՄԸ չրջաբերական մը ղրկեց բոլոր նահանգները՝ հրամայելով կրօնական պաշտօնեաներուն՝ խրատել ժողովուրդը որ օրէնքները ու հաւասարութիւնը յարգէ, զանազան տարբերու պատկանող իր հայրենակիցներուն հետ սիրով ու միաբանութեամբ ապրի, յարգէ անոնց իրաւունքները և այլն։

ՀԵՆՐԻԱՍՏԱՆԻ իշամները հանգանակութեան ձեռնարկած են՝ օսմ. նաւատորմին զարգացմանը նպաստելու համար։

ՊԷՅՍԹԻՆՃԷԷՆ երէկ Կ. Պոլիս ժամանեցին Բէլգիայի բժշկական համաժողովին մասնակցած հարիւր քառասուն բժիշկներ՝ զանազան ազգերէ։

ԽՐՏԻՎԸ, երէկ, Սուլթանին ներկայացաւ։

ՍԸՂԵՐԴԻ կառավարիչ անուանուեցաւ Իչիլի (Ատանա) կառավարիչ Խուսրէվ պէյ, որուն յաջորդեց հաղարապետ Սէրմէտ պէյ։

ԵՐԶՆԿԱՑԻ բէտիֆներու զօրաբաժնին հրամանատար կարգուեցաւ ոստիկանութեան նախորդ նախարար Ալի փաշա։

ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ ուրբաթ օրը Տոլմա Պաղչէի մզկիթին մէջ պիտի կատարուի։

ՏԷՐՍԻՄԻ ՎԻՃԱԿԸ.— Դ. զօրաբանակին հրամանատարը օգոստոս 23 թուականով կը հեռագրէ ներքին գործոց նախարարութեան թէ Տէրսիմի Հայտէրանլը Աշիրէթէն զատ միւսները հնազանդութիւն յայտնած են և տուրքերը կը վճարեն։ Տասանորդներն ալ վարձակալութեան տրուած են, ինչ որ չէր եղած 20-30 տարիէ ի վեր։ Հայտէրանլը Աշիրէթին վրայ յարձակում պիտի կատարուի։

ԲԵՐԱՑԻ ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ չաբաթ օրը Դարաքէօյի կամուրջին նաւամատոյցէն ժամացոյց մը, վարտիք մը և բանթալոն մը գտնուած են։ Տէրը պէտք է դիմէ Բերայի ոստիկանութեան։

ՖՐԱՆՍԷՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ.— Դպրոցական վերատուտի առթիւ մեր ընթերցողներուն կը ծանուցանենք թէ նոր դասախօսութիւններ կը կատարուին Ֆրանսացի ուսուցչուհիի մը կողմէ, որ արդէն իսկ ծանօթ է Կ. Պոլսոյ մէջ։ Տիկին Էսմօն Պռանիօքքի, Լալոյի մէջ ծնած, Օֆիսէ տ'Ակատէմի, տաղանդաւոր մատենագիր և նախկին աշակերտուհի Սէն Տընիի Էժիօն տ'Օնէօր կրթական հաստատութեան, երեք կարգի դասընթացք կազմակերպած է։ Մանկական դասընթացք մը հաստատած է երկու սեռերուն համար, միջին դասընթացք մը և բարձր. դասընթացք մը աղջկանց համար։ Ցաջողութիւն կը մաղթենք իր գովելի ձեռնարկին, որ ա՛լ աւելի պիտի նպաստէ Ֆրանսերէն լեզուին ու գրականութեան ծաւալման, որոնք այնքան յարգ կը վայելեն ամէն կողմ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Բերա, Թաքսիմ փողոց, թիւ 15։

10—1

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՐՆԵՐ

Նորատունկեան էֆ. մարդ մըն է որ առնուազն սքանչացում կը պատճառէ ինձի։ Եւ իր մէջ ինչ որ սքանչացում կը պատճառէ ինձի՝ ոչ այնքան պետական ձեռնհաս մարդն է, ոչ այնքան փորձ ու մարզուած դիւանագէտը որքան այն դիմադրական ուժը, այն հոյակապ յամառութիւնը որով օժտուած է ինքը և որուն շնորհիւ կը շարունակէ մնալ իր նախարարական աթոռին վրայ, հակառակ չորս կողմէ զինքը հրող հրմշտկող ուժերուն։ Անշուշտ միտքէս անգամ չեմ կրնար անցուցնել —ինչպէս իր ամէնէն տիրիսմ թշնամիներն ալ հարկաւ— թէ նախարարական փառքին համար է որ անդրդուելի կը մընայ իր աթոռին վրայ։ Կ'ենթադրեմ որ պետական blasé մարդ, շատ կարեւորութիւն չի տար, այլ եւս, նախարարական աթոռներու, որոնց տենչանքովը կ'երին կը մրկին կարդ մը arriviste-ներ, արժանիք մը, երկրին օգուտ մը ցոյց տալէ աւելի նախարարի փառքովը սոնքալու պերեւեթելու փորձութենէն տարուած։ Մինչ կ'ըսէ թէ այդ անուշ ու նրբագայտ արտաքինով մարդը, որուն ձայնը աւելի կնոջականն չեշտ ունի քան առնական, որուն վերայ երկչոտ և զգուշաւոր բան մը կայ, այդ մարդը օժտուած է դիմադրական անագին զօրութեամբ մը, որուն առջեւ անա շաբաթներէ ի վեր թաւալգլոր կուգան փաղանգ մը մարդիկ, քոմիթէներ, նախարարներ, և tutti quanti։ Կարծես քանի մը շաբաթէ ի վեր հակառակութեան և թշնամութեան յորձանուտ հոսանք մը չպատուաքէր իր շուրջը, ան իր գործին կը նայի, անխռով և հանդարտ, նախարարական պաշտօնատունը կ'երթայ կուգայ, աշխարհիս ամէնէն անդորր ձեւովը երբեմն կրելով իր աշխատութիւնը ընդմիջող լրագրական էնթերվիուներ, որոնց ընդհանրապէս կը պատասխանէ լակոնական ոճով, կարուկ, հանդարտ ձեւերով, պաղարիւնութեամբ մը որ մարդս կռնակին մէջտեղէն կը ճաթեցնէ։ Ու այս մեթոտը, որ ամէն մարդու գործը չէ, երթալով իր շուրջը կը զայրացնէ թշնամութեան և հակառակութեան ղգացումը, և պայքարը կը հասցնէ ամենասուր ատամիճանի մը։

Աւելորդ է ըսել որ այն չարժառիթները, որոնցմով իր թշնամիները զինուած, Նորատունկեանի դէմ կը յարձակին, աշխարհիս ամենէն չնչին, անիմաստ, դարտակ չարժառիթներն են, որոնց հետեւանօք եւրոպական ո և է դահլիճէ մը նախարար մը չպիտի իյնար երբեք։ Իր թշնամիներն անգամ կը սահմռկին այս պեսական հաղուագիւտ մարդուն փորձառութենէն և հմտութենէն։ Թանի պէս տիեզերական օձական մը որպէս զի իր խմբագրականի թանկագին և ծանրակշիռ էջը նուիրէ մէկ մարդու մը, Նորատունկեանի մը, և անոր արժանիքներուն գնահատականներ նուիրէ, պէտք է որ այդ մարդը սովորական մէկը չըլլայ։ Ուրեմն արժանիքը, կարողութիւնը և աշխատասիրութիւնը (ինչպէս կը շեշտէ Թան) չէ որ կը պակսին հանրօգուտ չինութեանց ներկայ նախարարին։ Այլ մը պտրցուր չորս կողմդ, սա քաղաքական նորածին մարդիկներու խումբերուն վրայ, և ըսէ ինծի թէ առանցմէ ո՞րն է որ իր հմտութեամբը, փորձառութեամբը, վարչական կարողութեամբը ձեռնհաս է բռնելու հայազգի այս նախարարին տեղը։

Անդին ի՞նչ կը մնայ, եթէ ոչ անձնական թշնամութիւն կամ քաղաքական հակառակութիւն։ Դեռ ամէն կողմէ վտանգներով չրջապատուած, վիճակը անորոշ, իր խախուտ հիմերուն վրայ երերտացող երկրի մը ճակատագրին համար չափազանց կանխահաս չե՞ն քաղաքական էնթրիկները և անձնական թշնամութիւնները, մանաւանդ այնպիսի մարդու մը շուրջը որ երկրին վերականգնումին զօրաւիգներէն մէկը ըլլալու կոչուած է։

Եւ ինչ որ խորին կերպով ցաւալի է, այն մասնակցութիւնն է զոր Հայուն մասն ալ ունի Նորատունկեանի դժուարաքիրտն ու երկունքոտ անկումին պատասխանատուութեանը մէջ։

Մեր աւանդական ախտն է ասիկա։ Հայը Հայուն դէմը պէտք է որ ապացուցուի և արդարանայ միշտ։ Ասոր համար ոգի ի բռին աշխատողներ կան, նոյնիսկ օտարներէն չա՛տ աւելի անձնձիր հետաքննդութեամբ մը, ուրիշ և ատելավառ յարատեւութեամբ մը։ Կը չնորհաւորենք զիրենք, այս հայրենասէր պարոնները, որոնք երկրին գերազանց բարիքը ունին իրենց միակ կէտ նպատակի։

Բայց բոլոր այս մեծ ու պղտիկ գընդասեղի հարուածները պատճառ մը չեն որ հանրօգուտ չինութեանց նախարարը սա վայրկենիս աւելի քան երբեք հանգըստաւէտ կերպով բազմած չըլլայ իր աթոռին վրայ, երկրին չինութեան և չէնութեան գործերովը զբաղելու համար կատարեալ հանդարտամտութեամբ։ Մամուլը թերուդէմ կը զրուցէ, մէկը պաշտօնանկ կ'ընէ զայն, միւսը կը հաստատէ իր պաշտօնին մէջ, քանտիտաներ առաջ կը քըշուին, էնթերվիու ընող ընողի, ընդհանուր իրարանցում, աղմուկ, պոռտուք, և ան, հակայի մը պէս անդրդուելի բոլոր այս տակնուվրայութեանց մէջտեղ, անտարբեր, իր գործին կը նայի։ Այս ամէն փոթորիկներուն դիմացող այդ փափուկ ու նիհար կազմին վրայ ընտո՞ր չսքանչանաս։

Օսմ. Յառաջդիմութեան և Միութեան քոմիթէն, որուն արարքները չատ անգամ ոչ միութեան սատար են ոչ յառաջդիմութեան, Նաֆտաի պատերուն առջև բանակած՝ կը շարունակէ պաշարումը։ Պաշարեալը, իր պատերուն անառիկութեանը վստահ, անվրդով կը սպասէ այն բոպէին երբ պաշարող բանակը, յուսահատած, առնէ քալէ։ Իգատմի նայելով, պաշարեալը նորանոր օգնութիւններ ստացած է. Եպարքոսը, որ Նորատունկեանի օձիքին փակած է և չ'ուզեր ձգել, աղաչեր է նախարարին որ ետ առնէ հրաժարականը։ Ըսել է որ Նորատունկեան հրաժարեր է, և կ'աղաչուի իրեն որ ետ առնէ իր հրաժարականը։ Եթէ խնդիրը իրօք այս դրութեան մէջ է, Հալաճեան դեռ բաւական ժամանակ ունի զբօսական պտոյտ մը կատարելու Եւրոպա, և Պօյաճեան այցելութիւն մը տալու իր հայրենակիցներուն ի Ռոտոսթօ։ Նաֆտան իր պետէն բաժնուելիք չունի առայժմ, և հաւանաբար մէկ քանի օրէն Նորատունկեան հարցը կը փակուի ճահիճեան ճոճոանութեան մը խարուսիկ ու զուարճալի տպաւորութիւնը ձգելէ յետոյ հանրութեան վրայ։ Բայց անակընկալներ միշտ ակնկալելի են։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՕՍՄ. ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ.— Առանցի Պատերազմական Ատեանը, որուն տրձակած վճիռներուն մէկ մասը երէկ հաղորդած էինք, սա նոր դատապարտութիւններն ալ վճռած է կիլիկեան աղէտին կազմակերպիչներուն նկատմամբ.— Իթիֆալ լրագրի արտօնատէր Իսման Ֆիքրի՝ երկու տարի աքսոր, Առանցի մէջ ալ եւս թերթ չհրատարակելու պայմանաւ. կեդր. հրամանատար հաղարապետ Օսման և դեր-հաղարապետ Ապտուլլահ՝ երեքական տարի բանտարկութեան, հարիւրապետ Պէշիր՝ երկու ամիս բանտարկութեան, կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեայ Իսմայիլ Սէֆա, Ջարգի միջոցին Իթիֆալի մէջ յօդուած հրատարակած ըլլալուն համար՝ մէկ ամսուան բանտարկութեան. Առանցի երեւելիներէն Պաղատիզատէ Աղտիւլգատէր անպարտ վճռուած է, բայց նկատելով որ բռնապետի համբաւ հանած է Առանցի մէջ, Ապտիւլգատէր Հիճազ պիտի ղրկուի՝ երկու տարի հոն բնակելու համար. իսկ Ճէպէլը Պէրէքէթի կառավարիչ Ասաֆ պէյ անպարտ արձակուած է մեծամասնութեամբ։ Այս դատավճիռները նախարարաց Խորհուրդին կողմէ կարդացուելէ յետոյ, կայս. Իրատէով վաւերացուեցան։ Իսկ Պատերազմական Ատեանին կողմէ նախապէս դատապարտուած անձերուն վճիռները պիտի գործադրուին. ատոնք են Առաջնորդ Մուշեղ եպս.՝ ցկեանս բերդարգելութեան, ոստիկանական նախկին տնօրէն Դաարի և Պօյնաք Սալիհ, որոնք դատապարտուած են Պրուսայի մէջ բնակելու։

ԱՏԱՆԱՑԻ 800 ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐ ՀԱՐԵՒԻՒ ՄԷՋ.—Հերէքէի կայս. գործարանին տնօրէն Աքիֆ պէյ նամակ մը գրելով Ս. Պատրիարք Հօր, կը յայտարարէ թէ պատրաստ է 800 Առանցի որբուհի ընդունելու նոյն գործարանին մէջ, ուր արդէն իսկ կ'աշխատին ուրիշ հայ կիներ ու աղջիկներ։ Այդ որբուհիներուն պիտի ուսուցուին չորս տեսակ արհեստ. ֆէս, ասուի, մետաքս և գորգ պատրաստել։ Աքիֆ պէյ իր նամակին մէջ կ'աւելցնէ թէ Ազգ. Պատրիարքարանը կրնայ ուղղակի եղանակով հոգ տանիլ այդ որբուհիներուն կրօնական պարտաւորութեանց կատարման և բարոյականին։

ՌԷՍԱՊԻ Առաջն. Փոխանորդ Վահան քհնյ. Կիւլտալեան կը տեղեկագրէ թէ Բէյսապի և շրջականներուն մէջ, կոտորածէն առաջ, 1200 տուն և 7000 բնակիչ կային, բայց հիմա 153 հոգի կը գտնուին. բոլոր գիւղերը թալուած են, 516 տուներով և 62 խանութներով։ Այրուած են նաեւ հայ աղջկանց վարժարանը, հայկաթոլիկներու եկեղեցին ու դպրոցը, բողոքականներու երիցատունը։ Հրկիզուած չէնքերուն արժէքն է 40,000 ոսկի։ Իսկ թալուած գոյքերը կը գնահատուին 100,000 ոսկի, ետ առնուածներէն զատ։

ԱԶԳ. ԶԱՐՏԱՐԹԵՏՆԱՆ հրահանգին վրայ, Կաւակաց Հոգաբարձութիւնը Տընտեսական Խորհուրդին հաղորդած է ցանկը այն բարերարներուն, որոնք կտակներ ըրած են ի նպաստ աղքատ ուսանողներու։ Այդ կտակարարներն են Ասպետ Զուլֆ, Անդրանիկ Եօանէսբու, Պոպով, Ցովհաննէս Մանուկեան, Դաբրիէլ Էլաբէօգեան, Նշան Գաղազեան և Ալիքսան Ա. Յարութիւնեան։

ՌԱՂԻԶԻ Առաջն. Տեղապահ Եղեկիէլ Վ. Ներկաբարեան հրաժարական տուած է։

ՏԻՎԼԻԿԻ մէջ սաստիկ աղութիւն կը տիրէ, այնպէս որ ցորենի 42 օխան 30 ղրուշի կը ծախուի։ Ժողովուրդը մեծ կարօտութեան մատնուած է այդ պատճառաւ։ Կեղծամոլէ մահեր կը պատահին տաղց մէջ՝ չիճուկ չըլլալուն համար։ Շիճուկի մասին Պատրիարքարանը դիմում ըրաւ։

ԱԼԹՕ ՄԷՐՄԷՐԷՆ աղգ. երեսփոխան ընտրուած Աւետիս էֆ. Սուրէնեան դատ բացած է Բաղաք. Ժողովի ստեղծական Ստեփան էֆ. Գարաեանի դէմ, «Ժողովուրդին նոր կանքին պատճառ եղող զրպարտութիւններ» ըրած ըլլալով իր դէմ։ Սուրէնեան էֆ. նոյնպէս դատ բացած է ազգ. երեսփոխան Վահան էֆ. Թէքէեանի դէմ, Ազգ. Ժողովի վերջին նիստին մէջ զինքը «դաւաճան» հռչակած ըլլալուն համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ.— Գրնալըի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյցն՝ սկսեալ 1906 Յուլիս 1է ցվերջ 909 փետրուարի, ըստ օրինի Տնտես. Խորհրդոյ մատուցուած և անոր յար և նման օրինակը յիշեալ եկեղեցւոյ բակը կախուած է ի տես թաղեցի ժողովրդեան, քսան և մէկ օրուան պայմանաժամաւ։ Կը հրաւիրուին պատուաւոր ժան թաղեցիներն որ այդ հաշուեցոյցին վրայ՝ եթէ ունին դիտողութիւն, գրաւոր կերպով ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ՝ որոշեալ պայմանաժամուն մէջ, յորմէ յետոյ անլսելի պիտի մնայ որ և է դիտողութիւն։

ՍՏԱՆԱՆԳԻ 800 Օրբուհիներ Հերեւիի մէջ։—Հերէքէի կայս. գործարանին տնօրէն Աքիֆ պէյ նամակ մը գրելով Ս. Պատրիարք Հօր, կը յայտարարէ թէ պատրաստ է 800 Առանցի որբուհի ընդունելու նոյն գործարանին մէջ, ուր արդէն իսկ կ'աշխատին ուրիշ հայ կիներ ու աղջիկներ։ Այդ որբուհիներուն պիտի ուսուցուին չորս տեսակ արհեստ. ֆէս, ասուի, մետաքս և գորգ պատրաստել։ Աքիֆ պէյ իր նամակին մէջ կ'աւելցնէ թէ Ազգ. Պատրիարքարանը կրնայ ուղղակի եղանակով հոգ տանիլ այդ որբուհիներուն կրօնական պարտաւորութեանց կատարման և բարոյականին։

ՌԷՍԱՊԻ Առաջն. Փոխանորդ Վահան քհնյ. Կիւլտալեան կը տեղեկագրէ թէ Բէյսապի և շրջականներուն մէջ, կոտորածէն առաջ, 1200 տուն և 7000 բնակիչ կային, բայց հիմա 153 հոգի կը գտնուին. բոլոր գիւղերը թալուած են, 516 տուներով և 62 խանութներով։ Այրուած են նաեւ հայ աղջկանց վարժարանը, հայկաթոլիկներու եկեղեցին ու դպրոցը, բողոքականներու երիցատունը։ Հրկիզուած չէնքերուն արժէքն է 40,000 ոսկի։ Իսկ թալուած գոյքերը կը գնահատուին 100,000 ոսկի, ետ առնուածներէն զատ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 սեպտ.— Հոս չրջած լուրերու նայելով, անգլ. դրամատէրերու խմբակ մը պայմանագրութիւն կնքած է Բ. Դրան հետ։ Այդ պայմանագրութեան համաձայն, օսմ. Րէժիին յիշեալ խմբակին պիտի յանձնուի, արդի պայմանագրութեան պայմանաժամը աւարտելէն յետոյ։

ՄԱՍԻՏԻՍ.— Հակառակ սպանիական զօրքերու ունեցած յաջողութեանց Մարոքի մէջ՝ կառավարութիւնը որոշեց 11,000 օգնական նոր զօրք ղրկել Մէլիլա։

ԲԱՐԻԶ.— Բանամայի ջրանցքին պեղումը չորս տարիէն պիտի աւարտի ամբողջովին։ Հիմա 38,000 հոգի կը գործածուին աշխատութեանց համար։ Մինչեւ անցեալ յուլիսի վերջը 104,177,884 անգլ. ոսկի ծախսուած էր։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,	Օգստ. 24/6	Սեպտ.
Օսմ. Գանձ. Միացեալ 4 %	Ց. Ն.	101 35
Ադենէն բարձր գին	»	101 38
Ադենէն վար գին	»	101 30
Բուտիլի երկաթուղի 1-ոց	Ֆր.	182 25
Ադենէն բարձր գին	»	182 37
Ադենէն վար գին	»	181 37

ԲԱՑՈՒՄ,	Օգստ. 25/7	Սեպտ.
Օսմ. Գանձ. Միացեալ 4 % ֆ.	Ց. Ն.	101 35
» » » ժամկ. ճէն	»	101 37
Բուտիլի երկաթուղի	Ֆր	82 —
» » ժամկ. ճէն	»	182 —
Բարսի Կ. Պոլսոյ	»	435 —
Ամստ. երկթ. Բարթ. Ա. սերի	»	523 —
» » » Բ. սերի	»	520 —
» » բժշկարան.	Ա. Ֆ.	14 52
Հերէքէի Խայրիէ	»	— —
Հերէքէի Խայրիէի Հատիպէ	»	1 20
Օսմ. Ազահ. Ընկ.	»	4 40
Օսմ. Ծխախտ		17 25
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 05
» ժուլիանս		4 02½
» պարտաթուղթ		491 —
Թրանվայ	Ֆր.	75 —
Ցերքոսի Ջուրի Ընկ.		298 —
Պոլիս Գարապաղչն		445 —
Միխիլի Գանքա	Ց. Ն.	5 25
Նեշիֆ Բէօֆա Թրամ. բաժնեթղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Գանքա		122 —
Բարսու առանձնաշնորհեալ		28 —
» սովորական		26 —
Բարսի իզմիրի		572 50
Լաւրիոն	Ֆր.	60 50
Զարթըրա	»	45 50
Բրեսի Ֆանիէ էժէբուէն հին		294 —
» » » նոր		254 —

ԲԱՑԱՌԻԿ

ՄԵԾ ԶԵՂՉ

ՄԱՅԻՐ

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

15—12

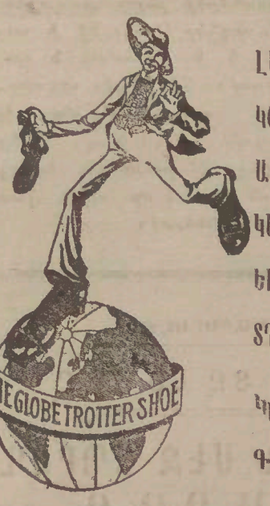

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ, ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂՈՅ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

ԹԻՒՐԻՆԿ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՂԱԼԱԹԻԱ

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլօղլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

75—18

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 31 յուլիս 1909ի

ԳՈՒՄԱՐՔ	Ֆրանք
Մնաց. մէջ գանուած դրմ.	150,027,637.40
Թղթապանակ	1,231,385,777.04
Ուրբոռ	470,949,909.94
Ընթացիկ հաշիւներ	492,191,320.44
Պարտաթղ. արժեթղ. եւլն.	9,105,581.76
Անշարժ կալուածներ	35,000,000.—
Զանազանք	29,628,922.08
Ֆրք.	2,418,289,149.46

ՊԱՐՏԱՒՈՐՔ	
Պահեստի դրուած դրմ.	835,503,463.42
Ընթացիկ հաշիւներ	971,473,602.60
Ընդունուած փոխնկագր	117,664,440.25
Վճարելի պարտամրկնր	27,906,586.90
Զանազանք	90,741,056.29
Պահեստի դրամ	125,000,000.—
Դրմագլուխ ամբողջ վճրծ.	250,000,000.—
Ֆրք.	2,418,289,149.46

Վարչ. Խորհրդոյ Նախագ.
Է. ՊԷՔԷՆՕՏ

ԴԻՄԵՑԷՔ

Ս. ՇԹԱՅՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Առաջնակարգ վաճառատուն զգեստեղէնի՝ Արեւելքի մէջ։

Միակ հայթայթիչ Ուսֆ Օվըր ամերիկեան ճշմարիտ կօշիկներու։

Հապիկ համբաւաւոր վաճառանիշով գլխարկներ։

Պոնէթերի անգլիական և ֆրանսական ճամբորդութեան և պերճանքի առարկաներ,

Հայլն, հայլն, հայլն։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.

ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 Ֆր.

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 Ֆր.

ԿԵՆԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Նովալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պէյօղլու), Մոմասբեր, Սկիւտարի եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև մեր օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Զէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սահմանական հրամաններ կը կատարէ Եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Տէնէր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և օտարոտանման բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Ասոնցմէ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսեան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս տեղական ամէն գործառնութիւններ կը տարուին լաւագոյն պայմաններով։ Պանքս ըստ Սալոնիքի ունի վճարումներու հաւատարմագրեալներ Մոռալի մէջ ալ։ Նպաստաւոր պայմաններով։

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՀԱՐՑ

Ի ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Վիեննական Մխիթարեան Միաբանութեանս նորընտիր վարչութիւնը որոշած է իր Պոլսոյ վարժարանին նոր զարկ մը և ժամանակիս նորագոյն պահանջմանց գոհացում տալ։ Ուստի, Վարժարանիս Տնօրէնութիւնը՝ Միաբանութեանս այս փափաքին համեմատ, իր մասնաւոր կէտ նպատակի պիտի ընէ, նախ լեզուները, և ի մասնաւորի Հայերէն և Տաճկերէնէն լեզուաց զարգացումը. երկրորդ՝ մաթեմատիքական բարձրագոյն գիտութեանց նոր մասնաճիւղ մը պիտի տայ. երրորդ՝ իր բոլոր մտադրութիւնը պիտի դարձնէ դպրոցական ներքին և արտաքին բարեկարգութեան, հակելով աչակերտաց վրայ հայրական սիրով խառն խստութեամբ և անաչառութեամբ։

Վարժարանս ունի արդի երկրորդական վարժարաններու (école secondaire moderne—Realschule) ծրագիրը, միջավայրիս պիտոյիցը յարմարցուած. կ'աւանդուին.

Ա. ԼԵԶՈՒՆԵՐ.— Հայերէն, տաճկերէն, գաղղիերէն, գերմաներէն և անգլիերէն (վերջինս ստիպողական է միայն երկու բարձրագոյն դասարանաց համար)։

Լեզուաց ուսումը դիւրացնելու համար մեծ բաժին տրուած է թարգմանութեանց ճիւղին և ի մասնաւորի տաճկերէնի, գերմաներէնի և հայերէն գրաբարի թարգմանութեանց։

Բ. ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ.— 1. Մաթեմատիքական, պարզէն մինչև բարձրագոյն թուաբանութիւն, գրահաշիւ, երկրաչափութիւն (մինչև նկարագրականը — descriptive) և երեքանկիւնաչափութիւն։

2. Բնական գիտութիւնք.— Բնական դիտելիք (տաղտուտ մարդախօսութեամբ), կենդանաբանութիւն, բուսաբանութիւն, հանքաբանութիւն, երկրախօսութիւն, տիեզերագրութիւն և տարերք ասղաբաշխութեան։

3. Առեւտրականք.— Աշխարհագրութիւն, հաշուակալութիւն, թղթակցութիւն (տաճկերէն, գաղղիերէն և գերմաներէն) և արուեստախօսութիւն (technologie)։

4. Պատմութիւնք.— ա. տոհմային և ընդհանուր պատմ. (հին, միջին և նոր դարու)։

բ) Տոհմային դպրութեան և օտար ազգաց մատենագրութեանց։

Գ. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏՔ. 1) Ուրուագրութիւն (գծականաձև հանդերձ — dessin linéaire)

2) Երաժշտութիւն. Դաշնակ և քնար (ոչ-ստիպողական)։

Դասերը գաղղիերէն և գերմաներէն լեզուաւ կ'աւանդուին, իսկ հայերէն և տաճկերէն իրենց յատուկ լեզուներովը։

Վարժարանիս մէջ կը դասախօսեն 22 ներքին և արտաքին ուսուցիչք։

Վարժարանս կը բացուի Սեպտ. 4/17ին։

Նորմուտ աչակերտաց ընդունելութեան համար՝ կարելի է խօսիլ ամէն օր մինչև կէսօր։

Հ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿԵԱՆ
Վարիչ Վիեննական Մխիթարեան
2—10 Վարժարանին

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.— Մեծաթիւ են 24 ձիու ուժ ունեցող քարիւղաշարժ մօթէօրներ, որոնք չատ լաւ վիճակի մէջ կը գտնուին։ Անոնք որ կ'ուզեն գտնել այդ մօթէօրները, պէտք է դիմեն Օսմ. Կայս. Պանքային մատակարարական ճիւղը, Ղալաթիա։ 8—12

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 4/27 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէք Դարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապաի պէյ և Ընկ. Վէզնէֆիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Դարու Իզմիր փողոց.
Գալաթիա, Ալեքսանդր Անաստասիատի չուկայի հրապարակ.
Գալաթիա, Մ. Ա. Անգրիա, Մօտա ճառատէսի.
Պէյօղլու, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյօղլուքէրէ ճառատէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիոսէս, Կայսրանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քիչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 70 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՌ Կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	735,583,800 ՖՐԱՆՔԻ, մինչև 1908 դեկտ. 31 իր երկու հիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Տէյիրմէն խան, Ղալաթիա

Ընդհ. Տնօրէն Ի. Ս. ՏԱՆՏՐԻԱ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ՕՍՄԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ

ՏԸ ԼԻՕՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ԾԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՋԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ

Լիոն, Օթել տը Վիլ փողոց, թիւ 77

ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնեթուղթ 192,169
Մտորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։

Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐԲԻՈՑ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼԲԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ԶԱՖԷ

Ղալաթիա, Սեն-Բիեր խան, թիւ 25-26

Կ. Պոլսոյ բնդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ԲՐԻՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.

Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուրձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—6

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.— 4% Օսմ. Քոնսոլիտէ փոխառութեան պարտաթուղթի տէրերուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1/14 սեպտեմբերին աւարտող թիւ 39 կտրօնին վճարումը, ինչպէս նաև 1/14 օգոստոսի վիճակահանութեան մէջ ամորթի չահածներուն վճարումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ սեպտ. 1/14էն սկսեալ՝ Օսմ. Կայս. Պանքայի կիչէներուն կողմէ, կէս օրէն յետոյ ժամ 2½ին, ամէն օր, բաց ի կիրակիէ, իսկ ուրբաթ օրերը մինչև կէսօր, ի փոխարէն կտրօններու և ամորթի պարտաթուղթերու, որոնց հետ պէտք է գրտնուին թուակիր պօրարօներ։ Ընկալագիր մը պիտի յանձնուի տէրերուն. այդ ընկալագրին չրջաբերութենէն տասը օր յետոյ, վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիի մնտուկին կողմէ։

Կ. Պոլիս 31 օգոստ. 1909 4—2

* * *

Ազդ.—Քոնսոլիտէի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի որ պայմանաժամը 1903 սեպտ. 1/14ին աւարտող պարտաթղթերուն կտրօնները, ինչպէս նաև 1894 սեպտ. 1/14ի 9րդ վիճակահանութեան մէջ ամորթի չահած պարտաթուղթերը եթէ չներկայացուին մինչեւ յառաջիկայ օգոստ. 31/13 սեպտ. ջնջուած պիտի համարուին։

Կ. Պոլիս 18 օգոստ. 1909 14—7

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ. — Թղեալ Հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վճարուած ըլլալով Օսմ. Ազդ. Ընկերութեան կողմէ չրջաբերութեան հանուած 20,000 բաժնեթուղթերու դրոշմատուրքը, թիւ 1- 20,000, իւրաքանչիւրը 10 ոսկի արժէքով, բաժնեթուղթի տէրերը պէտք է ներկայանան դրոշմաթուղթի գրասենեակը, Ղալաթիա, ուր առանց ծախքի պիտի կատարուին դրոշմի ձեւակերպութիւնները։

3—1 Ընդհ. Տնօրէնութիւն

* * *

Ազդ.—Դիւնէչինութեան ատենը մօտեցած ըլլալով, Թղեալ Հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ անոնք որ խաղող կը գնեն գինի չինելու կամ օխայով ծախելու համար, պէտք է նախապէս իմաց տան Հանր. Պարտքի գործակալներուն, որոնք Ղալաթիոյ ոգելից ըմպելիի կեդր. մնօրէնութեան մէջ ու հետեւեալ տեղերը կը պաշտօնավարեն Էմին-Էօնիւ՝ մրգեղէնի մաքսատունը, Պալաթ, Սարբեար, Պէյօղլուքէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Արնավուտքէօյ, Պէշիկ, Պէյքօզ, Սկիւտար, Դուզկունճուգ, Գումգարու, Դատրքէօյ և Հայտար-Փաշա։

* * *

Ազդ.—Եւմտական 1325 տարուան սեպտեմբեր ամիսը մօտեցած ըլլալով, որ երկրորդ վճարման ատենն է ոգելից ըմպելիի տուրքին, Թղեալ Հասոյթներու Վարչութիւնը կը յիշեցնէ Կ. Պոլիս հաստատուած ոգելից ըմպելի վաճառողներուն թէ, կանոնագրին 14րդ յօդուածին համաձայն, պարտին օգոստոս ամսուան մէջ ստանալ վաճառման արտօնագիրը՝ հատուցանելով տուրքը։ Ցիշեալներուն կը ծանուցուի որ, այդ կանոնագրին 10րդ յօդուածին վերջին հատուածին համաձայն, պէտք է դիմեն ոգելից ըմպելիներու կեդր. մնօրէնութեանց Պոլսոյ մէջ և Արնավուտքէօյի, Սարբեարի, Պէյքօզի, Սկիւտարի, Դատրքէօյի և Դուզգարուի գործակալութեանց, նորոգելու համար իրենց վաճառման արտօնագիրները։ Անոնք որ սեպտ. 1էն առաջ թէղքէրէ չառած ոգելից ըմպելի կը ծախեն՝ օրինական տրամադրութեանց պիտի ենթարկուին՝ օգոստոս ամիսը աւարտելուն պէս։

10—9 Ընդհ. Տնօրէնութիւն

ԹՈՒՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (26)

ԺԱՆ ՏԸ ԼԱ ՇԻՐ

ԶՈՒՐԻՆ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ՄԱՐԴԸ

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԻՐԱՅԻՆ ՎԷՊ

Ա. Ռ. Ա. Զ Ի Ն Մ Ա. Ս

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՂԶԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Գ.

Հիբրանէր եւ Մօիզէր

—Ոչ, տիկին, ո՛չ, կակաղեց Մօիզէթ։ Կը քալէք, կ'ուտէք, կը պառկիք, յետոյ արթննալու համար... Բայց ո՛չ մարդ և ոչ ալ ուրիշ բանի մարելու երեւոյթ չունիք։ Եւ երբ կը խօսիք, ձեր ձայնը այնքան ցած է որ հազիւ հազ չունչ մը դուրս կ'ելլէ ձեր չարժող բերնէն։ Ձեր ձայնը չի լսուիր և ձեր խօսքը չի հասկցուիր...։

Տիկին Մարթ ահաբեկիչ ուեւեռումով կը դիտէր Մօիզէթը։ Դժնդակ տպաւորութեան մը մատնուած, նորատի աղջիկը լուռ մնաց։ Բայց կնոջ խորունկ նայուածքը չէր բաժնուեր իրմէ։ Մտահոգութենէն գունատեցաւ...։ Ընդհուպ այդ նայուածքը մեղմացաւ և աննկարագրելի գորով մը յայտնեց։

—Մօիզէթ, այսօր պայծառ լոյս մը ծագեցաւ մտքիս մէջ, ըսաւ Տիկին Մարթ դողդոջուն ձայնով...։ Ամէն բան կը յիշեմ. կրնամ խօսիլ և կ'ուզեմ խօսիլ...։ Կ'իմանա՞ք, Մօիզէթ։ Կը հասկընա՞ք միտքս...։

—Այո՛, տիկին, կ'իմանամ ձեր ըսածը և կ'ըմբռնեմ։

—Լա՛ւ, մտիկ ըրէ՛...։ Կ'ուզեմ քեզի ըսել, կ'ուզեմ օգտուիլ մտքիս մէջ պարզուած լոյսէն...։ Այս գիշեր ընդհատ արթնցայ. սոսկալի երազներ տեսնելէ յետոյ...։ Հիմա մտքիս մէջ գտնուած լոյսը այն ատեն ծայր տուաւ...։ Ցաւի ու արցունքի կեանքս վերապրեցայ...։ Քու վրդ խորհեցայ, Մօիզէթ...։ Կը յիշեմ քեզ ընդնշմարած ըլլալ երկու փայլակներու պէս, մտքիս երկարատեւ խաւարին մէջ...։ Խոստացայ այդ կեանքը քեզի պատմելու, որպէսզի Աստուծոյ աղօթեսիներ ու այնքան գեղանի...։ Մտիկ ըրէ՛...։ Բայց պէտք է աճապարեմ...։ Կը փափագիմ որ ամէն բան դիտնամ, այդ սոսկալի խաւարին մէջ չենկած վերստին, ուր կը հառնիմ կը լմննամ...։ Մօիզէթ, կ'ուզեմ քեզի հարցնել թէ ո՛ւր կը գտնուինք, ո՛վ ես դուն, ո՛րուն ձեռքը մնացած եմ, ի՛նչ է կորուսեալ կղզին, և ինչո՛ւ համար արեգական լոյսին տեղ կը բռնէ էլեկտրական լամբարներու սա լոյսը, ամէն անգամ որ միտքս կ'արթընայ...։

—Տիկի՛ն...։

—Ո՛չ, բան մի՛ ըսեր, բացատրութիւն մի՛ տար։ Ի՛նչ փոյթ, քանի որ դատապարտուած եմ բան մը չտեսնելու, բան մը չլսելու երկարատեւ ամիսներ, ուր խաւարը կը տիրէ իմ մտքիս մէջ...։ Իմ աչքերս, ականջներս, իմացականութիւնս իրենց կարողութիւնը կը վերստանան փայլակի մը տեւողութեամբ, երկարատեւ խաւարէ մը յետոյ...։ Բայց այսօրուան փայլակը չմարած, պիտի ըսեմ քեզի, պիտի ըսեմ քեզի...։

—Տիկի՛ն, հեծեծեց Մօիզէթ, աղերսագին ձայնով մը, մինչ արցունքներ կ'ուռեցնէին իր աչքերուն կոպերը։

Նորատի աղջիկը ահաբեկած էր Տիկին Մարթի յարաճուն գրգռումէն։ Բայց խելագար կինը, որ այդ պահուն պայծառ միտք մը ունէր, Մօիզէթի ցաւագին տպաւորութիւնը նշմարեց...։ Իր կամքին վրայ ճիգ մը ընելով՝ հանդարտեցաւ խլկոյն, և հանդարտ ձայնով մը, սիրալիր և տխրագին ժպիտով մը յարեց.

—Մօիզէթ, առանց վախու մտիկ ըրէ՛ զիս...։ Կ'ուզեմ ճաճապարել, քեզի պատմելու համար կեանքս, առանց բացատրելու դայն...։ Կը յուսամ թէ Աստուած հարկ եղած ժամանակը պիտի չնորհէ...։ Յետոյ խօսքերուս վրայ պիտի խորհիս և ինծի համար պիտի աղօթես...։

—Օ՜, այո՛, տիկին, կը խոստանամ այդ բանը ընելու, գոչեց Մօիզէթ իր էութեան բովանդակ թռիչքով։

—Շնորհակալ եմ։ Մտիկ ըրէ՛ ուրեմն...։ Այն տարին, երբ կարմիր գիսաւոր մը անցաւ երկինքէն, չեմ գիտեր քանի՛ տարի առաջ, ես ալ քեզի պէս գեղանի ու ծաղկատի աղջիկ մըն էի...։

—Ի՜նչ, գոչեց Մօիզէթ միամտութեամբ. տիկի՛ն, ես տասնրուք տարու եմ հիմա, և քանիցս լսած եմ որ կարմիր գիսաւորին տարին ծնած եմ։

—Ա՜հ, պէտք է տառապած և տրտսուած ըլլամ եղեր, այդ անակնկալը լսելու համար հիմա...։ Երեսուն-երկոց տարեկան եմ հիմա, թէեւ չատ պառաւ կ'երեւամ...։ Բայց թողունք այդ պարագան...։ Մօիզէթ, լաւ մտիկ ըրէ՛ ըսածս։

—Օ՜հ, մտիկ կ'ընեմ, տիկին, յարեց Մօիզէթ եռանդուն շեշտով։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԴԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ